

IN MEMORIAM

Johan Edgren
31.12.1936–29.4.2022

Sällskapets hedersmedlem, professor Johan Edgren föddes den 31.12.1936 på Eira sjukhus i Helsingfors och avled på Eira den 29.4.2022 i en ålder av 85 år i sviterna efter en långsamt framskridande muskelsjukdom, som begränsade hans fysik men inte hans psyke. Han behöll sin vänlighet, omtänksamhet och sociala natur ända till sin bortgång.

Johan gick sin skolgång i Lärkan, Nya Svenska Läroverket, blev student 1954, och inledde sina medicinska studier vid Helsingfors universitet där han avlade medicine licentiatexamen 1962. Han disputerade för doktorsgraden 1970 vid HU med en avhandling som gällde cytogenetiska och strålningscytogenetiska problem som han forskade i på Folkhälsans Genetiska institut under ledning av Albert de la Chapelle.

Johan var en utåtriktad och social person. Under studietiden deltog han aktivt i Nylands nation där han träffade sin blivande livskamrat laboratoriesköterskan Elisabeth Antell. De gifte sig 1960.

Inspirerad av sin far Walter Edgren, en pionjär inom nordisk skelettradiologi,

valde Johan att specialisera sig inom röntgenologin. Han blev specialist 1967 och docent i röntgendiagnostik 1976. Han erhöll professorskompetens från HU 1987 och tilldelades professorstitel 1998.

Efter att ha avlagt specialistexamen i röntgenologi innehade han avdelningsöverläkartjänst vid HUCS röntgen II 1968–1971, vid HUCS IV medicinska kliniken 1972–1986, Kirurgiska sjukhuset 1986–1998 och till slut som överläkare vid HUCS avdelning för angiologi från 1998 till sin pensionering år 2000. I början av sin röntgenläkarbana företog han studieresor till Lund och till Freiburg i Tyskland.

Utöver den kliniska och administrativa verksamheten hann Johan med att forska och publicera ett otal arbeten om strålningscytogenetik och diagnostisk radiologi. Johans huvudintresse var interventionell och angiologisk röntgendiagnostik. På IV medicinska kliniken utvecklade han den radiologiska diagnostiken för transplanterade njurar.

Vid sidan om sina huvudtjänster inom HUCS hann Johan verka som konsulterande radiolog vid Östra Nylands sjukhus 1967–1972. Ansvarig läkare för Eira sjukhus röntgenavdelning var han i 29 år fram till år 2010. Därtill innehade han förtroendeposter som styrelsemedlem, överläkare, VD och styrelseordförande på Eira sjukhus.

Johan verkade under en lång tid, 13 år, som skattmästare för FLS. Den viktigaste händelsen under hans tid var inköpet och iståndsättande av Sällskapets nuvarande fastighet Villa Aikala på Johannesbergsvägen 8. Flyttningen motiverades med att möteslokalen på Norra Kajen hade blivit för liten och att de medicinska institutionerna och klinikerna hade flyttat från Kronohagen till Mejlsans. En gårdsbyggnad byggdes

om till föreläsningssal och hemvist för medicine studerande. Hans ekonomiska sakkunskap var värdefull i ett flertal stiftelser som understöder medicinsk forskning.

Johan var en föreningsmänniska. Han blev medlem och styrelsemedlem i ett flertal såväl finländska som nordiska radiologiska föreningar. Tack vare sina insikter i strålningsgenetiska frågor blev Johan vald till medlem av Social- och Hälsovårdsministeriets strålskyddskommission. Som erkänsla för sina insatser blev han kallad till hedersledamot i Finska Läkaresällskapet, Nordiska föreningen för medicinsk radiologi och i Europeiska sällskapet för angiologi och interventionell radiologi CIRSE. Han förlänades FLS styrelsens pris, Radiologföreningen i Finlands bronsmedalj, HUCS förtjänsttecken i guld och Riddartecknet av I klass av Finlands vita ros.

Johan hade ett stort intresse för naturen och var en ivrig fiskare. Han trivdes med familjen på sommarstället i Pernå. Det fanns alltid tid för umgänge med släkt och vänner kring god mat och dryck. Johan följde hela livet aktivt med samhällsdiskussionen och var påläst om det mesta. Han hade en oslagbar humor och förmåga att leva i nuet. Under studietiden anslöt sig Johan till Akademiska Sångföreningen och senare till Muntra Musikanter. Tack vare hans rejäla och rättframma natur knöt han livslånga vänskapsband som upprätthölls med regelbundna luncher.

Johan och Elisabeth var ett oskiljaktigt par i drygt 65 år. Hennes död våren 2021 var en stor förlust för honom. Nu sörjs de båda av tre barn med familjer och saknas av en stor krets av vänner.

Kaj Tallroth, kollega och vän
Eva Edgren, dotter

Henry Troupp
23.3.1932–19.2.2022

Professor emeritus Henry Eugen Troupp avled 19.2.2022. Han föddes 23.3.1932, var krigsbarn i Sverige, tog studenten 1949, blev medicine licentiat 1955 och doktorerade 1961 med avhandlingen "Nervous and Vascular Influence on Longitudinal Growth of Bone, an experimental study on rabbits". Troupp blev 1963 specialist i neurokirurgi, som några år tidigare hade blivit en egen specialitet från att ha varit en kirurgisk subspecialitet, och 1965 blev han docent. Hans forskning gällde hjärntrauma, hjärntumörer, förhöjt intrakraniellt tryck, intrakraniella aneurysm och akustikusneurinom. År 1976 utnämndes han till professor i neurokirurgi vid Helsingfors universitet och klinikchef på neurokirurgiska kliniken i Helsingfors. Han var professor och klinikchef till sin pensionering 1994.

Röda Korsets sjukhus i Helsingfors, där Finlands neurokirurgiska verksamhet skulle komma att inledas, hade

blivit färdigt 1932. Överläkaren Simo A. Brofeldt sände sin kirurgkollega Aarno Snellman till Serafimerlasarettet i Stockholm för att fördjupa sig i neurokirurgi. Med stöd av de kunskaper som Aarno Snellman då fick genom pionjären Herbert Olivecrona inledde han den egentliga neurokirurgiska verksamheten 1935. Snellmans efterträdare, Gunnar af Björkesten, fick en gedigen neurokirurgisk utbildning i Stockholm under Olof Sjöqvist och Herbert Olivecrona samt i USA. Han var innehavare av professuren 1963–1973. Även Henry Troupp förkovrade sina kunskaper utomlands, speciellt i Sverige och England. Han tjänstgjorde en tid på neurokirurgiska kliniken i Lund.

Neurokirurgin präglades länge av knapphet. Ännu på 1950-talet hade den neurokirurgiska avdelningen tjugo patientplatser, vilka skulle räcka till för hela Finlands befolkning på drygt fyra miljoner invånare. Röda Korsets sjukhus såldes till Helsingfors universitetscentralsjukhus 1958 och därmed blev ortopediska och traumatologiska kliniken samt neurokirurgiska kliniken en del av HUCS. Rödtegelbyggnaden, som blev färdig 1958, innebar en kraftig utvidgning av den neurokirurgiska verksamheten och här öppnades 1960 avdelningen för intensiv övervakning, som var den första intensivvårdsavdelningen i Finland. Trots allt var resursbristen stor, neurokirurgiska kliniken vid HUCS hade fortfarande ansvar för all neurokirurgi i Finland. En viss lättnad skedde 1967 när man i Åbo öppnade en neurokirurgisk avdelning.

Med ny diagnostisk och kirurgisk teknik blev det möjligt att hjälpa människor som tidigare inte hade kommit i fråga för

neurokirurgisk behandling. Resursbristen gjorde dock att man ännu under Troupps ledning ansåg det nödvändigt att noggrant överväga vilka patienter som sannolikt skulle dra nytta av behandlingen. Troupp var i ett tidigt skede en stor vän av det vi idag kallar evidensbaserad medicin och förordade såvitt möjligt att behandlingen skulle genomgå randomiserade dubbelblindstudier. Prognosen försämrades klart av patientens ålder, i synnerhet beträffande behandling av hjärntrauma, varför behandling kunde nekas på basis av ålder. Denna i somligas ögon inhumana linje ledde ibland till frustration bland kolleger. Småningom förbättrades kapaciteten i landet när nya neurokirurgiska kliniker inledde sin verksamhet i Uleåborg (1976), Kuopio (1976) och Tammerfors (1982).

Akustikusneurinom (AN) blev Troupps mångåriga skötebarn. Behandlingsresultaten hade varit deprimerande; stora akustikusneurinom hade opererats på neurokirurgiska kliniken och små på öronkliniken. I samråd med professorn i öron-, näs- och halssjukdomar Tauno Palva bestämdes det att alla akustikusneurinom skulle opereras på neurokirurgiska kliniken och att det skulle vara ett samarbete mellan Troupp och Palva. Detta neurokirurgi- och öronsamarbete fortsätter i den dag som är. Troupps arbete på kliniken sattes på sparlåga när han verkade som chefsläkare för HUCS åren 1985–1989, men varje vecka ställde han dock upp på AN-operationer. Så sent som några veckor före sin död talade han med värme om samarbetet med Palva och uttryckte stolthet över det arbete de utvecklat tillsammans.

Troupp innehade många förtroendeposter, bland vilka märks ordföran-

deskabet för Finlands neurokirurgiska förening åren 1977–1980, ordförandeskapet för Finska Läkaresällskapet åren 1988–1989 och ordförandeskapet för Finlands Akustikusneurinomförening 1989–1999. Han var även medlem i Patientskadeföreningen 1984–1993. År 1988 förärades Troupp med kommandörskorset av Finlands Lejons orden.

Jag minns väl mitt första möte med Henry Troupp. Jag arbetade på gamla Kirran 1977 och ringde upp Troupp för att höra mig för om möjligheterna att arbeta på Neurokirurgen. Han erbjöd mig en tid att titta in hos honom för att diskutera saken. Då jag blev insläppt i hans rum höll han på med sin operationsberättelse efter avslutad operation. Det vimlade av anatomiska detaljer, vilket gjorde djupt intryck på mig. Det blev början på min karriär som neurokirurg. Några år senare tjänstgjorde jag som biträdande lärare (klinisk lärare) och vi planerade utveckling av undervisningen tillsammans. Tyngdpunkten skulle ligga på klinisk undervisning med mindre katederundervisning. Det blev också min uppgift att assistera Henry under hans AN-operationer. Han gav sig all tid för att instruera mig i denna konst och småningom tog jag över alltmer, för att slutligen helt ta hand om AN-kirurgin. Under en operation är alla ögonblick inte lika superkritiska och det blev därför också tid över för mera personliga diskussioner. Man kan mycket väl beskriva vårt yrkesförhållande som en far och son-relation.

Jag hade nöjet att träffa Henrys dotter Cathy Troupp (PhD), som är bosatt i England men tillbringar mycket tid i Finland. Detta gjorde det möjligt att erbjuda en inblick i Henrys privatliv.

Henry Troupp gifte sig 1961 med Lotte Zurndorfer, som genom British Council hade kommit till Finland 1956 för att undervisa i engelska språket och engelsk litteratur, först på Svenska Handelshögskolan och senare på Helsingfors universitet. Hon var även publicerad diktare. De fick två döttrar, Catherine (1964) och Rebecca (1967).

Troupp var en god stilist och förutom svenska och finska behärskade han engelska till fulländning, enligt hans fru redan innan de ingick äktenskap. Troupp var en framstående badmintonspelare och blev finsk mästare i dubbel tillsammans med Lars Palmén åren 1955 och 1956. Rebeccas död i cancer 2001 tog honom mycket hårt och påverkade hans attityd till livet. Som pensionär fortsatte han att stillsamt njuta av sina hobbyer, bland dem vikingahistoria, romerska rikets historia och andra världskrigets militärhistoria. Till hans 80-årsdag infriades en länge uttalad önskan, nämligen att med familjen resa till Pompeji. Han var ivrig bridgespelare och spelade efter sin pensionering på Handelsgillet, alltid med ambitionen att förbättra sitt spel, ända fram till sin hjärnblödning i februari 2021. Henrys unika karaktär, utomordentliga minne och humoristiska inställning till många frågor minns och saknas av vänner, kolleger, dottern Catherine och barnbarnen Gabriel, Carlotta och Linnéa, som lyckligtvis förunnades tid att lära känna honom väl.

Göran Blomstedt

Docent i neurokirurgi

Henrys vän och kollega